

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus II. Quotuplex sit Testamentum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

hæredem, nisi aliquando ex privilegio, quale conceditur militi. *L. 36. ff. de milit. test.* sed fiat ad aliquid in testamento explicandum, vel mutandum, addendum, vel detrahendum; 2. Quod secundum jus commune in codicillo sufficiant quinque testes, etiamsi nec sint rogati, nec masculi, at in testamento requirantur septem rogati masculi, & puberes. *Codicillaris* clausula est illa, qua significat Testator se velle suam dispositionem valere per modum, vel testamenti, vel Codicilli, vel meliori modo, quo potest; habet eam vim, ut, si testamentum non valeat, quæ testamentum (nempe quoad institutionem hæredis ex defectu solemnitatis) valeat, quæ Codicillus. Ex quo fit 1. ut legata tali testamento relicta solvi debeant; 2. Si Testator, habens liberos, instituat extraneum hæredem, institutio illa directè habeat vim substitutionis fideicommissariæ: nam frater, vel alius, qui succedet ab intestato, tenebitur illi tradere hæreditatem retentâ solum quarta ejus parte, quam vocant Trebellianicam; 3. Si verè habeat liberos, *illi habeant solum legitimam*; extraneus autem sic institutus habeat reliqua; hæc ex Lessio *l. 2. c. 19. dub. 1.* & Molin. *D. 132.*

1993 De Legatis dicemus infrâ. 2033. *de fideicommiss. eod.* De donatione causâ mortis constat ex *dict. à n. 1956.* Inter testamentum, & donationem causâ mortis ponunt aliqui hoc discrimen, quod in testamento non requiratur præsentia hæredis, *L. Cum Pater. §. Surdo ff. de legat. 2.* at in donatione causâ mortis requiratur præsentia Donatarii, *L. Si inter mortis. ff. de donat. caus. mort. adeo*, ut alius nequeat donationem nomine alterius acceptare, nec acceptatio postea facta per donatarium prosit, ita Covaru. 3. *p. rubr. de test. n. 13.*

ARTICULUS II.

Quotuplex sit Testamentum?

1994 **S**UPPON. olim ab antiquitate duas tantum testamenti species fuisse agnitas, unam, quæ dicebatur testamentum *calatis comitis*, & fiebat coram populo, & ratificabatur attestatione Quiritium, *calatis*, hoc est, *vocatis Comitibus* bis in anno, juxta Gellium *lib. 3. c. 27.* alte-

ram, quæ dicebatur *procinctum*, de quo Justin. *Instit. de testament. §. 1.* & fiebat, quando milites in prælium essent prodituri; sic appellatum ab habitu militari, *procinctus* enim dicitur, qui accinctus est, & paratus ad confligendum cum hoste. Ne verò ante comitia homines morte præventi sine testamento decederent, tertium quoddam excogitatum est, quod (teste Conano *l. 9. Comment. c. 1. n. 4.*) fiebat per *imaginarium emancipationem*, seu venditionem: nam per id temporis mines nullum agnoscebant Contractum præter venditionem, atque adeo in Commercii & quibuscunque actibus, eo usi fuerunt, ut in adoptionibus, manumissionibus, emancipationibus, & hæredum institutionibus; sed hæc antiquorum divisio jam abolita est, ut constat ex *L. Quoniam, C. de Testament. & §. Præterea, Institut.* quibus modis jus patriæ potest. & tradit. Brissonius *l. 1. selectorum. c. 7.*

Hodie testamentum, ratione finis aliud est *ad pias causas*, aliud, *ad causas profanas*; 2. Ratione objecti, aliud est *inter liberos*, aliud *in extraneos*; 3. Ratione causæ efficientis aliud est *paganicum*, & *militare*. 4. Principaliter aliud est *scriptum*, aliud, *nuncupativum*; quorum quodlibet, si fiat cum solemnitatibus jure requisitis, dicitur *perfectum*, & *solemne*, si secus, *imperfectum*, & *minus solum*, ut contingit in testamentis *privilegiatis*, qualia sunt testamenta ad pias causas, inter liberos &c. quæ scilicet privilegio exemptuntur ab onere, vel omnium, vel saltem aliquarum solemnitatum, ut patebit ex seq. Sub prædictis continentur complures aliæ species, de quibus per de-
cursum.

Inter illas enim venit testamentum *holographum*, quod scilicet manu ipsius Authoris, seu Testatoris totum scriptum & subscriptum est; *captatorium*, quod confertur in alterius arbitrium; ut, si Testator dicat: *Instituo hæredem bonorum meorum quem, vel quos Titius voluerit*, item, *Instituo Sempronium, si Titius voluerit*. Idem procedit, si dicat: *lego centum ei, quem Titius voluerit, vel Sempronio, si Titius voluerit*, *L. illa institutio, & L. Captatorias. ff. de hæred. instit. apud Molin. tom. 1. D. 157.* & Less. *lib. 2. c. 19. n. 10.* dicitur *captatorium* à ca-

à captando, quia Testator remanet captus, id est deceptus; Captio enim est deceptio, L. si fundo ff. de act. empt. nam captare, est illecebris, obsequio, donis, aut spe aucupari. In officiosum testamentum est, quod contra officium pietatis confectum est, scilicet erga personas extraneas, filiis sine legitima culpa exheredatis; unde in officiosa testamenti querela dicitur, qua filii contra parentes agunt, ut, qui eos, vel sine iusta causa, vel iusta, sed non probata exheredarent; querela igitur proprie nec est actio, quia non agit, ut quid derur; nec accusatio; quia neminem super punitione accusat; sed est jus quoddam rescindendi testamentum, & aperit mediam quandam viam succedentibus.

1997 Testamentum destitutum, ut habetur Instit. de hered. que ab intest. §. Cum autem, idem valet, atque desertum, ex quo nullus est hæres. Ruptum, quod quovis modo perimitur; nam rumpere testamentum est illud infirmare, rescindere, & pro non facto habere; sumitur ex L. posthumo. C. de bon. poss. & instit. quibus modis testam. infir. ubi sic habetur: Testamentum factum usque eo valet, donec rumpatur, irritumve fiat; Testamentum porro subreptitium est, quod in fraudem hæredum, seu Legatiorum, & libertorum non palam prolatum est; quod, si non latet tales personas, non iudicatur suppressum. Præter hæc not. testamenti appellatione non venire contractum, nisi improprie, & largo modo; & prohibitum alienare testando, vel codicillando, non prohiberi per contractum, nec per donationem inter vivos. Testamentum enim non est contractus, ut docent Barbof. L. divortio. §. si vir. n. 36. ff. solut. matr. & Rebuff. ad L. 29. ff. verb. signif. pag. 420.

1998 Cæterum testamenti appellatione venit quælibet ultima voluntas; ita Glossa v. ita omnes in L. 2. C. de consist. pecun. atque adeo venit donatio causâ mortis: & quod large accepto vocabulo veniant codicilli, ex variis textibus tradunt Sim. de Prettis, de interpret. ult. volunt. l. 2. solut. 4. n. 4. Surdus cons. 258. n. 6. & Sanchez præcep. Dec. 20. 2. l. 7. c. 5. n. 14. Ultima voluntatis appellatione contineri omne testamentum, sive militare, & priva-
Tom. III.

tum solemne, vel nuncupativum, habetur etiam ex Gloss. v. Cuiuslibet. in Clem. unic. c. de testament.

Præter dict. Not. 1. hanc vocem tabula, à Juristis usurpari pro testamento vel pro Scriptura testamenti, L. unica C. de tabul. exhib. ubi Gloss. atque adeo per illas semper intelligi testamentum in Scriptis signatum, & perfectum; hinc frequens ille modus loquendi: bonorum possessio- nes habere secundum tabulas, & contra tabulas; hinc etiam primæ & secundæ tabulæ, sicut primæ & secundæ ceræ, apud Budaum, pro prima & secunda charta, seu folio testamenti, nam veteres ante usum chartarum, in tabulis scribebant; hodie verò, ut sumitur ex L. 1. ff. de bon. poss. intelligimus per tabulas testamenti omne testamentum scriptum, sive in charta, sive in membrana, aut Corio, aut ligno, aut quavis alia materia.

Not. 2. Publicationem testamenti esse manifestationem illius, factam autoritate Judicis ad petitionem eorum, quorum interest, 3. subsignare, idem esse, ac subscribere, & proprie dici de testibus vocatis, & subscribentibus; quartò sigillare, ut habetur L. si quis, ff. quemad. test. aper. esse, illud sigillo munire; resignare testamentum, ut sumitur ex L. si testam. esse idem, ac referare seu aperire; dicere de inofficioso, apud Scævola L. 20. ff. de inoffic. testam. idem valere, atque inofficiosum testamentum dicere; adscribere sibi in testamento dicuntur (ut ait Alex. Scot. v. eod.) qui alieno in testamento sibi aliquid, quasi à Testatore attributum, vel sua, vel eorum, qui in sua parte sunt, manu adscribunt, unde Rubric. de his, qui sibi in testam. adscribunt; his in genere præmissis; cum in hoc titulo frequens mentio fiat Testatoris, & Hæredum, & plurium aliorum terminorum, ut constabit ex sequentibus pro faciliori dicendorum intelligentia dicemus etiam de his, quæ opportuna esse possunt.

§. I.

De Testatore.

Testator est, qui testatur, seu qui te-
stamenti Author est; eadem ratione
Nnn 2 testa-

testatus, pro testatore accipitur, ex opposito *intestatus* dicitur, qui testamentum non condidit, *intestato* adverbialiter, sine testamento; quæstio autem est, quotis modis, quis *intestatus* decedat? Ad hoc *ꝛ.* ex Sylvestro V. *Intestatus*, & Molina *de Just. to. 1. D. 162.* quod communiter, quatuor modis, 1. si testamentum non fecit, vel quia noluit, vel quia de jure facere non potuit, qualis pupillus, 2. si fecit testamentum nullum, seu irritum ex defectu alicujus solemnitatis; 3. si fecit validum quidem ex se, sed postea corrui, vel quia testator ipse revocavit, vel natus est filius in eo omnino præteritus, vel arrogatione, & adoptione alicujus, in filium, vel testatoris crimine: 4. Si ex testamento nulli sint hæredes; his addit Sylvester cit. duos alios modos, quos vocat *ex post facto*; prior est, si per querelam expugnetur testamentum: posterior per bonorum possessionem contra tabulas. *Intestabilis* autem dicitur, tum qui testamentum facere nequit, tum qui testimonium dicere non potest. *L. cum lege. ff. de testam. imò & is*, cui alius testimonium dicere non valet. *L. Is, cui. §. ult. & L. Cum lege. ff. eod.*

2002 Quæstio altera est, quid spectet ad Testatorem? *ꝛ.* quod *instituere & substituere*; hæredes *instituere*, est facere, & creare; *substituere* est subrogare, seu loco prioris instituti sufficere; nam prius hæres dicitur *institutus*; secundus hæres dicitur *Substitutus*, *L. cum proponas. C. de hered. instit.* semper enim præcedere debet *institutio*, tanquam primus gradus, & creatio prioris hæredis, & postea sequi *substitutio*, ut gradus secundus; est enim *substitutio*, secunda institutio conditionalis, quæ licet procedat in infinitum, cum sit post primum, semper nomen substitutionis retinet; *substituendi & instituendi* verba, (ut notat Spiegel *v. eod.*) in ultimis voluntatibus ex communiter accidentibus, *universalem successionem respiciunt*. Unde, qui hæres generaliter ordinatur, *institui*, & *is*, qui sequenti loco subordinatur, *substitui* dicitur in successione particulari; quamvis verbum *substituere* ad legata, & donationes causâ mortis accommodetur, tamen verbo *instituere* testatores, nec in legatis, nec in donationibus utuntur, quamvis sine impropriate uti possent.

Quæstio 3. est, quid sit *Substitutio*? 2003
ꝛ. ex Molina *to. 1. D. 182. & Covarr. in c. Raynutius de testam. §. 5. n. 1.* quod sit unius, aut plurium in alterius, aut aliorum locum ad rem aliquam ultimâ voluntate facta vocatio. Quæstio est 4. quotuplex sit *substitutio* in genere? *ꝛ.* quod duplex nimirum directa & indirecta, *Indirecta*, quæ alio nomine *obliqua*, & alio *fidei commissaria*, & alio *precaria* dicitur, est quando hæreditas defertur Substituto per alterum, quicam illi restituitur; v. g. Si Titius instituitur hæres, & gravetur, hæreditatem totam, vel partem aliquotam (scilicet dimidiam, aut tertiam, aut quartam) restituere Sempronio. *Directa* est, quando hæreditas à Testatore immediatè defertur Substituto, quin fides, ministerium, vel actus cujuscumque alterius requiratur; est tamen inter utramque discrimen etiam hoc, teste Molina *to. 1. D. 182.* quod in Substitutione *indirecta*, seu fideicommissaria locum habet detractio *Trebellianica*, non verò in Substitutione directa, utraque fieri potest in legatis, & donationibus causâ mortis; sed tunc *Trebellianica* locum non habet.

Quæstio est 5. qualiter Substitutio, & 2004
in quas species subdividatur? *ꝛ.* quod in quinque species, vulgarem, pupillarem, exemplarem, reciprocam & compendiosam. *Vulgaris*, nomen habet à vulgo, quasi nihil speciale habens, & sic definitur solet: *Est directa Substitutio quæ à quocumque testatore, & comparatione cujuscumque hæredis fieri potest*, aptius & clarius definitur sic: *Est Substitutio directa, & simplex, quæ quis absque particulari Privilegio hæredem sibi substituit*; nam est illa, quæ quivis jure non prohibitus à quovis testatore substitui potest; in ea hæc conditio (*si is, qui testamento, vel ab intestato successurus erat, noluit, aut non possit esse hæres*) vel exprimitur, ut si dicat Testator (*Titium instituo hæredem, & si is hæres non erit, substituo Sempronium*) vel subintelligitur, ut si dicat: (*Titium instituo hæredem, & substituo Sempronium.*)

Pupillaris nomen habet à pupillo, 2005
cui sit, & sic definitur: *Est Substitutio directa,*

directa, & simplex, quae testator filio impuberi, in potestate ipsius constituto, neque per mortem ipsius in potestatem alterius recasuro, heredem instituit, qui impuberi ipsi haeres; cum enim ante pubertatem nemo testari possit, jus concessit, ut pater loco impuberis testaretur, directe substituendo ei heredem, si ante pubertatem decesserit, ut autem haec substitutio valide fiat, duo requiruntur. *unum* ut testator eum, cui substituit, habeat in sua potestate, ex quo non potest Mater pupillariter substituere: *alterum*, ut pupillas, cui substitutio fit, non recidat per mortem testatoris in alterius potestatem, ex quo non potest avus nepoti aliquem pupillariter substituere, si Pater vivit. Ne possem de jure communi est in potestate avi, quo mortuo in potestatem patris recidit.

2006 *Exemplaris* definitur: quod sit substitutio *directa, ac simplex, qua ad exemplum pupillaris, pater, aut mater, caeterique ascendentes, secundum sui gradus prerogativam, liberis mente captis, aut simili modo testari prohibitis, heredem instituunt, si filius amens, cui Pater substituit heredem, sit impubes, substitutio erit etiam pupillaris, tamen evanesceat, si filius redeat sanam mentem, ne cito recidat in infaniam.*

2007 *Reciproca* alio nomine *breviloqua* dicitur ex eo, quod duobus fiat reciproce, quasi retroducta, repetita; & reflexa, potest sic definire: *est substitutio directa, qua instituti sibi invicem substituuntur, ut si testator dicat: instituo Scium, & Cajum meos heredes, & eos invicem substituo, hic ad minimum sunt duae substitutiones vulgares: si autem uterque est impubes, sunt duae vulgares, & duae pupillares. Compendiosa* denique dicitur substitutio, quae comprehendit plures substitutiones, quoad diversa tempora, ita ut possit complecti omnes heredes, & omnes eorum aetates. v.g. si testator dicat: *instituo filium meum heredem, & quando-cunque ex vita decesserit, substituo ei Filium.* Nam si filius moriatur ante Patrem, vel alia de causa non fiat haeres, & moriatur in aetate pupillari, Filius succedet *ex pupillari*; sic filius moriatur post pupillarem aetatem, succedet ex fideicommissaria, detracta legitima, & quarta Trebellianica, si filius fiat amens, succe-

det ex exemplari. Haec ex Covar. ad c. 16. de testam. & Antonio Gomezio tom. 1. rer. variar. c. 3. usque ad 8. tradunt Molin. to. 1. D. 182. & Lessius. l. 2. c. 19. dub. 7. Illud etiam not. testatoris voluntatem dici *ambulatoriam usque ad mortem*; L. *quod sit*, ff. de adimend. legat. idque propterea, quod, ut certa, fixaque consistat, nullam lege coercetur: imò juxta leges retractabilis est: atque adeo ambulatoria est, quasi ambulare seu transire possit.

§. 2.

De heredibus.

Heres dicitur, à nonnullis quasi *herus* seu dominus hereditatis; nam apud veteres, ut habetur §. *fin.* Instit. de hered. qualitat. *heredes*, pro dominis habebantur: unde ibidem, *pro herede genere*, est pro domino genere; rectius tamen *haeres* dicitur ab herendo, quasi proximus haereditati, cujus haeres est, apud Sylvestr. V. *hereditas* 3. n. 1. sic definitur: *haeres est, qui succedit in universum jus defuncti* (L. *jus haeres*, ff. de divers. & temporal. praescript.) vel *dominus hereditatis*, qui in voluntariis aditione ferat à cohærede, exhærede, & prohærede. *Cohæres* enim dicitur, qui simul haeres institutus est; *Cohæredis* appellatione, ut sumitur ex L. *Pater filium*, §. *gn.* ff. de legat. 3. aliquando continetur fidei commissarius. *Exhaeres*, apud Tullium 1. de orat. dicitur privatus hereditate, quæ ad ipsum pertinebat. *Proheres* dicitur, qui putat se haeredem esse, cum non sit L. *Prohærede* ff. de pecul. hered. Item descendentes, post primum vocantur *prohæredes* juxta Gloss. in c. *fin.* de pecul. Cleric.

Quæstio est, quotuplex sit haeres? *2009* quod multiplex, ut constabit ex sequentibus. *Testamentarius haeres*, qui ex testamento succedit, & est duplex, alter *universalis*, qui instruitur in solidum, vel in certa quota, alter *particularis*, qui instituitur in re certa, & proprie Legatarius vocatur. *Legatarius haeres* dicitur, qui legatum accipit, vel cui legatum factum est, *legitimus haeres*, est, qui ex constitutione juris, etiam sine testamento succedit defuncto, qualis agnatus proximus. Instit. de legit. agn. succ. in prin. &

N n n 3 pro.

propterea legitima hæreditas, latè quidem, sed non impropriè dicitur, quæ ex testamento defertur. L. 1. de verb. sign. propriè tamen strictè dicitur, quæ ab intestato defertur L. 1. De suis, & leg. eam enim lex ipsa, absque facto hominis, defert.

2010 *Suus hæres* (alio nomine domesticus) dicitur filius, qui est in potestate Patris, tempore mortis ipsius Patris, notat enim Molina tom. 1. D. 179. ad hæredem *suum*, duo requiri, alterum, ut tempore mortis ejus, cui hæres existit, in eisdem fuerit potestate, excipitur tamen posthumus, qui (per jus Instit. de hæred. quæ ab intest. §. *posthumi*) ex eo censetur *suus*, quia statim, ac natus, foret in potestate parentis, si parens viveret, alterum, ut nullus alius in eadem linea sit interpositus, qui in potestate prædicti existat; hinc quàm diu filius est hæres *suus*, nepos, qui ex tali filio descendit non est hæres *suus* respectu avi, esto in potestate avi existat; mortuo autem, aut emancipato filio, nepos ex ipso genitus, manet hæres *suus* respectu avi, est igitur hæres *suus*, qui est in potestate morientis tempore mortis, dum eum alius non præcedit. Suias porrò est illa qualitas, & Conditio, quam habet *suus* hæres.

2011 Hæres *necessarius* dicitur ille, qui necessariò hæres est, scilicet qui, sive velit, sive nolit, cogitur hæreditatem adire, ut satisfaciatur Creditoribus: qualis olim erat servus institutus hæres à domino suo paupere, ex eo, quòd suspectas facultates suas haberet, ac proinde timeret, quòd extraneus nolleret adire hæreditatem, & quidem servus ad eam ad eundem cogebatur, ut famæ domini sui succurreret erga Creditores. Instit. de hæred. quæ ab intest. defert. *Extraneus hæres* appellatur, qui testatoris potestati subiectus non est, etiam filius emancipatus. Instit. de hæred. qualit. & diff. §. *certi*; interdum sumitur pro non attinente, hoc est, neque consanguineo, neque affine.

2012 Præter hæc not. 1. *substitutum* hæredem dici, qui hæredi instituto substituitur; *fidei commissarium*, cui ex fidei commissio hæreditas danda relinquatur; *secundum hæredem*, qui post primum sequitur, etiam si ordine decimus sit; *certainum*, sicut sumitur ex L. *Pannonius Avitus*, §. 1. ff. de acquir. hæred. ut adire

possit, qui probabiliter vehementer quadam opinione credit sibi delatam hæreditatem; *hæredem ex asse*, qui solus est hæres.

Not. 2. hæredem *in re certa* esse il. 2013 lum, qui v. g. instituitur in aliquo designato prædito, seu parte certa hæreditatis, & quamvis juxta Rolandinum 10. 8. *tract. fol. 196. n. 11.* nec sit universalis hæres, nec Legatarius; tamen de utroque participat: *de legatario*, duo, nempe, quòd in eum non transeunt actiones, & quòd patitur Falcidiam L. *quoties C. fam. hercisc. de universali*, tria, scilicet quòd habet jus accretendi, quòd ejus additione confirmatur relicta in testamento, & quòd poterit de manu sua capere hæreditatem, juxta Baldum.

Not. 3. hæredis appellatione venire hæredem simpliciter, & verum, non secundum quid juxta Ant. de Butrio, cont. 20. quem refert Tuschus 10. 8. *lit. V. Conclu. 92. n. 14.* Not. 4. hæredum appellatione venire omnem hæredem, quando non apponitur nomen hæredis proprium, juxta Ancharan, conf. 130. an autem veniant tam extranei hæredes quàm descendentes, ubi facta est mentis dispositivè hæredum? quæstio est, quam multis adductis authoribus disputat, & multis ampliationibus, ac limitationibus, resolvit Augustinus Barbof. *tract. de appell. Verbo appellat. 113. à n. 4.*

Observandum autem inter *narrata* 2015 *dispositivè*, ac *enunziativè*, discrimen esse; nam dispositivè narrata habent vim, & obligandi, & causam disponendi, adeo, ut ea, quæ substantiam respiciunt, mutari, emendarive nequeant, præsertim, si pro eo faciant, L. *cum præcum C. de lib. cau. enunziativè narrata non habent talem vim*, unde, si dicam: *peto à Titio, qui est hæres Sempronii*, quamvis ille non sit hæres, procedit libellus, L. *qui familia. ff. familia herisc.*

Not. 5. quando fit mentio hæredum 2016 conditionaliter, v. g. dicente testatore, *si institutus decesserit sine hæredibus, substituo Titium*, tunc conditionem intelligi de hæredibus sanguinis; aliàs non extantibus descendentibus, non deficeret conditio fideicommissi, ita Monach. *conf. 958. n. 3.* Mentica *de conject. ult. vol. l. 8. tit. 14. n. 5.* Et Fusarius *de fideicom. 9. 339.*

q. 339. à n. 78. & ampliat n. 78. ut nec extranei hæredes veniant, quamvis ponatur conditio cum verbis universalibus, qualia sunt: *si decesserit sine hæredibus quibuscunque*; nam adhuc intelligitur, *de descendentibus*. Not. 6. hæredis appellatione in dubio venire hæredem universalem, non verò hæredem in certa; ita Simon de Prattis, de interpret ult. volunt. fol. 178. n. 11. Peregrin. de fideicom. art. 32. n. 8. quia adveniente hærede universali, institutus in re certa, habetur loco legatarii. Hæredis appellatione venire foeminam L. *hæredis* appell. ff. V. *signif.* apud Mantie. de tacitis, & ambiguis *convens.* lib. 22. tit. 14. n. 22.

2017 Not. 7. ubi fit mentio hæredum, qui *vocati sunt*, venire hæredes hæredum, ita Tuschus 20. 4. lit. H. concl. 74. Nam quæ hæredem gravant, dicuntur gravare hæredem hæredis. L. *annuam.* ff. de annuis leg. Item hæredi facta prohibitione alienationis, dicitur facta, & hæredi hæredis, juxta Tiraq. de retract. conven. §. 1. *Gloss.* 6. n. 24. Hæredum *suorum* appell. strictè veniunt habentes jus suitaris; latè veniunt non habentes tale jus: latissimè veniunt omnes; vide hæc, & plura apud Barbofam citatum.

2018 Not. 8. Hanc vocem *Successor* in ultimis voluntatibus latius patere, quàm terminum *hæres*; quamvis enim omnis hæres sit *successor*, tamen econtra non omnis *successor* est hæres, & quidem *successores* universales non hæredes recenset Molina 20. 1. D. 217. Imprimis enim sunt executores hæreditatii, qui vicem tenent hæredum: ut si quis in hæredem animam suam relinquat, instituendo simul aliquem suæ ultimæ voluntatis executorem universalem: hic enim dicitur *Successor*, similiter usû fructuarius universalis bonorum relictus à defuncto: pater, qui jure peculii occupat bona filii familias: monasterium occupans bona in gredientis religionem propter ingressum, & fiscus occupans bona ejus, cui propter delictum confiscantur.

2019 Not. 9. *Successorem*, juxta Sylvestrum V. eod. esse duplicem, alterum *singularem*, qui in re certa instituitur: alterum *universalem*, qui in tota hæreditate, vel reliqua: *successoris* appellatione venit solum *universalis*, & non *singularis*; quod

procedit, ubi subjecta materia id patitur, & nisi testator vocasset *quoscunque* *successores*: tunc enim veniret etiam *singularis*, ita Fufar. de *substit.* q. 341. n. 4. & 7. Item q. 343. n. 1. addit *successorum* appellatione venire omnes.

Not. 10. *Succedere* idem esse, ac in alterius locum venire; absolute prolatum intelligi *ab intestato*, ut ex L. 3. §. de illo ff. pro Socio. Cæterum est verbum commune, & adjunctum universati bonorum, vel quotæ, importat titulum hæreditarium, secus si adjungitur rei particulari, quod autem sit *succedere in capita*, & *succedere in stirpes*, ut planè intelligatur illud Justinian. lib. 3. *Instit.* tit. 1. *conveniens esse, non in capita, sed in stirpes hæreditatem dividi* exponunt Hostiens. in sum, de *success.* ab intest.

Igitur *succedere in capita* est idem, atque *succedere viriliter*, nempe æquis portionibus in capita distributis; seu, *succedere in capita*, est, pluribus, qui sunt ejusdem gradus, hæreditatem in æquales partes dividendam competere, sic filii dicuntur *succedere Patri* suo mortuo in legitimis portionibus: *succedere in stirpes* (quæ *successio* dicitur *stirpalis*, alio nomine *parentalis*) est, filios parentum suorum partem hæreditatis adipisci, quam ipsi parentes consequerentur, si *superstites* forent; sic *succedunt filii* parentibus qua filii præmortuorum in eam partem, quam ipsi parentes erant habituri, si viverent, unde, si quis ex vero filio unum nepotem habuerit, & ex alio filio decem, tantum capiet unus ex parte una, quàm decem ex parte altera.

Not. 11. ex Molina Jurista de primogenit. l. 11. c. 8. n. 6. aliud esse quod defertur alicui *jure hæditario*, aliud quod *jure sanguinis*: illud, inquit, dicitur *jure hæditario* deferri, quod non nisi hæredi, jureque hæreditatio competit, illud autem dicitur deferri *jure sanguinis*, in quo is, qui hæres non est, vel etiam, qui hæres est, ex sola agnatione, seu cognatione, vel speciali vocatione, non autem *jure hæditario* *succedere* potest, quia ratione inter feuda quædam *familiaria*; quædam verò *hæditaria* dicuntur, eo, quòd in familiaribus, solo *jure sanguinis*; in hæditariis, *jure hæditario* *succedatur*.

Not. 12.

2022 *Not. 12.* Successionem legitimam esse, quæ fit secundum leges, qualis ex parte patris; successio naturalis fit naturaliter non attentâ lege positiva, qualis ex parte Matris juxta *Glof. in tit. C. unde vir. & uxor.* Similiter juxta *Azon. in summa de success. edict. C. & ff. eod. tit. L. 1.* Datur successio interdum de capite in caput, & interdum de gradu in gradum. Successio de capite in caput est, cum deficiente primo capite liberorum, oritur secundum caput agnatorum, & isto deficiente, succedit tertium caput cognatorum, & cognatis deficientibus, succeditur quarto per ordinem; unde *vir. & uxor C. eod. tit. scilicet succedit Vir Uxorivel Uxor viro, excluso fisco.* Successio de gradu in gradum est, quando plures personæ sunt in eodem capite in diversis gradibus, una prior, & alia posterior: nam pro priori repulsa, vel reputatione, vel aliter, sequens succedit *L. 1. ff. success. edict.*

§. 3.

De hereditate.

2023 **H**ereditas in contractu inter vivos sumitur pro bonis, & facultatibus; ut, si quis dicat: *do tibi hereditatem meam,* intelligitur dare suas facultates juxta *Bart. in L. quandoque §. si servum. ff. de legat. 1.* Unde hereditas venit appellatione rerum: Nam juxta eundem *Bart. in L. licet, C. de pactis,* si bona relinquuntur sub appellatione rerum, continetur tota hereditas: sumitur verò à *Molina som. 1. tract. 2. D. 2. pro jure,* quod ad bona defuncti habet, & quo denominatur *heres,* & computatur inter res incorporales, & quidem in ultimis voluntatibus; unde juxta *Bartol. in Rubric. de heredit. acquirend.* Sic definitur: *est successio in univrsum jus, quod defunctus habebat.*

2024 *Not. autem 1.* quod tota hereditas *Assis* appellatione comprehendatur, *L. nihil aliud, & L. hereditatis, ff. de verb. signif. Dividitur Assis in duodecim partes æquales, quas uncias dicimus ab uno; dividitur etiam in duodecim partes in æquales, quarum nomina sunt unica sextuncx, sextans, quadrans, triens, quincunx, semis, septunx, bes, Dodrans, Dextrans, & Deunx.*

Not. 2. quòd unica sit duodecima pars ex æqualibus assis, & primâ ex inæqualibus; sic dicitur, quòd nati ex concubinis in domo, succedant in duabus uncias, id est in duabus partibus duodecim partium assis, si alii legitimi non supersunt; sextuncx est unica cum semiuncia, sextans habet duas uncias, & est sexta pars assis; quadrans habet tres uncias, & est quarta pars assis, triens habet quatuor uncias, & est tertia pars assis. Quincunx habet quinque uncias; semis, habet sex uncias, & est dimidium assis, septunx habet septem uncias, bes habet octo uncias, dodrans habet novem uncias, dextrans habet decem uncias, deunx habet undecim uncias.

Not. 3. varias esse voces, quibus hereditas nominatur, nam *fiduciaria,* alio nomine *Fideicommissaria* (ut habetur *L. certa ff. si certum*) dicitur à fide hæredis, cui committitur; legitima dicitur, cum fit successio ex testamento; honoraria pratoria, cum bonorum possessionem accipimus, communis, quæ ad utrumque æqualiter lege venit; justa quæ jure legitimo obvenit, id est cognationis nomine commissa vocatur hereditas, in qua id commissum est, propter quod alteri datur.

Dicitur etiam *transmissa,* quod idem est, ac translata à domino ipsius hereditatis moriente in ipsius hæredes, unde cum hæres (ut inquit *Molina 10. 1. D. 180.*) eo ipso, quod hereditatem adit, suam illam efficiat, manifestum est, si hereditate aditâ ex hac vita decedat, illam transmittere ad quosque ipsius hæredes, non secus, atqui alia sua bona, hereditas non adita (ut habetur ex *L. quoniam, C. de jure delib. regulariter ad alios non transmittitur. Locuples hereditas* (apud *Azonem in Rub. C. de bo. lib. §. petitur*) censetur illa, quæ major est centum aureis: aliter explicatur à *Glossâ ad L. si quis mihi, §. 2. ff. de acq. heredit. V. hereditatem,* & ponitur discrimen inter *opulentam,* & *locupletem,* quasi opulenta dicitur, quæ affert opes sine vexatione, sed locuples, quæ etiam vexationem habet, seu quæ affert opes incommodis annexas.

Not. 4. inter hereditatem delatam, jacentem, & aditam, esse connexionem cum discrimine, nam *delata* dicitur,

tur, quando quis eam adeundo consequi potest, L. *delata*, ff. de v. signif. & tripliciter deservitur, scilicet jure hæreditario, ab intestato, & jure honorario, id est bonorum possessione; *Jacens* dicitur, quando nondum à quoquam adita est, & quamdiu sine Domino est, & sic apud Ulpianum L. 1. ff. de bonis possess. furt. dicuntur bona hæreditatis *jacere*, quando jacet vacua sine dominio; *adita* dicitur, quando acceptatur, quia *adire hæreditatem* nihil aliud est, quam velle illam habere, & in nuda & sola voluntate consistit, §. *fin. Instit. de hæred. qualit. & differ.*

2029 Not. 5. Hæreditatem dici *expilatam*, cum quis committit crimen expilatæ hæreditatis: si quis enim (inquit Molina *to. 3. D. 681. n. 9.*) ex hæreditate, quæ ad ipsum non pertinet, aliquid indebitè usurpet, sive hæreditas adhuc jaceat, quia à legitimo hærede nondum est adita, sive ab eo sit adita, eaque aditione comparaverit dominium, sed nondum possessionem illius obtinuerit, is non dicitur *fur præse*, neque in poenas *furti* à jure statutas incidit; sed incidit in crimen aliud, quod vocatur *expilata hæreditatis*, L. 2. ff. de crim. *expil. hæred.* & L. ult. C. eod. tit. Deinde *commissam*, quando cadit in commissum, seu quando ex poena contracta debetur alicui, sic merces commissæ dicuntur, quæ ob non solumum vectigal, Publicanorum sunt factæ.

2030 Not. 6. *Cadere hæreditate* idem valere, atque hæreditatem perdere, ut, quando Testator ait, *si hæres non impleat voluntatem meam, hæreditate cadat*, ita Barbof. *er. de diction. dist. 50.* In eadem significatione accipitur, quando dicitur quis *cadere causâ*, cum litem *perdit*. L. *Stichum* §. *penult. de solut.* quando dicitur *cadere dominio*, cum dominium amittit; *restituere hæreditatem* non esse idem, ac *solvere*, L. *non enim*, ff. ad Trebell. sed, & *reddere*, v. g. quando hæreditas fidei commissaria est, ut sumitur ex L. *Cum hæreditas* ff. ad Trebell. & tunc, sive restituat hæres re ipsa, sive verbo, semper restituere videtur.

2031 Not. 7. Hæreditatem *avocari*, si Testator, ut intestatus moreretur, incidit tabulas, & hoc approbaverint ii, qui ab intestato venire desiderant; *repudiari*, cum is, ad quem delata est, adire recusat: nam repudiatur ea tantum, quæ jam delata est L. 1. *Tom. III.*

§. *Decretalis*, ff. de success. edict. Dicitur vero hæreditas *amitti*, quando hæres excludi se ab ea tempore passus est: Omittens hæreditatem (ut ait Albericus v. eod.) non minuit sua bona, *abstinere* se hæreditate, & *retinere* hæreditatem contraria sunt, & in iis solis ponuntur, qui sui, & domestici hæredes appellantur, nam extranei, vel adire, vel repudiare dicuntur; unde est titulus lib. 6. C. de repudianda, vel *abstinenda hæred.* Dicitur etiam *cedere* hæreditatem, qui renunciat; nam verbum *cedere* hac significatione accipitur in c. *quàm periculosum*. 7. q. 1.

2032 Not. 8. *Erciscere*, verbum antiquum, idem esse, ac *dividere* (forte derivatum à verbo *arceo*) est, quod in divisione hæreditatis, altera ab utraque, vel altera arceatur, id est separatur. 9. per *viriles partes* in hæreditate intelligi *partes aequales*, quæ scilicet pro numero personarum, & in capita constituuntur, ut tot sint, quot sunt & personæ, L. 1. §. *nunc tractemus*, ff. de suc. & rat. dist. per collationem bonorum juxta Molin. *tom. 1. D. 237.* intelligi collationem in communem bonorum parentis defuncti acervum, ex quo legitima debetur eorum perfectiorum bonorum, quæ afferentis effecta erantur, cum aliis, tanquam hæres, in eo succedat; hanc definitionem ibidem latè exponit; de hac collatione bonorum est titulus in Codice, apud Azon. *in sum. C. de collat.* dicitur collatio, quasi in communelatio, & est jus, quo res quedam non hæreditaria fit hæreditaria, id est, reäigitur in commune.

§. 4.

De Legatis, & Fideicommissis.

2033 Quæstio 1. est, quid sit *legatum*? quod juxta Florentinum in L. *Legatum est*, ff. de legatis, 1. sit delibatio hæreditatis, qua Testator ex eo, quod universum hæredis foret, alicui quid collatum velit, vel juxta Modestinum, in L. *legatum*, ff. de leg. 2. est donatio, testamento relicta; vel, ut latius declarat Justinianus §. *Legatum itaque*, Instit. de legat. *Legatum est donatio quadam, à defuncto relicta, ab hærede præstanda*; intellige mediatè, vel immediatè, ut hac definitione contineatur fideicommissum particulare, quod Legatarius gravatur alicui alteri dare.

2034 Quæstio altera est, quid sit *fideicommissum*

ooo

missum

missum particulare? *Re. ex Molina tom. 1. D. 193.* quòd hodie fideicommissum *particulare* solum in hoc à legato, presè sumpto, differat, quòd, quando verba Testatoris diriguntur ad legatarium (ut, si dicat: *Lego, aut relinquo Petro hoc, vel illud*, dicitur *legatum*; quando verò Testator dirigat ea verba *ad heredem*, aut heredes, quibus rogat, aut præcipit, *ut hoc, vel illud dent Petro*, aut cuivis alteri, dicitur *fideicommissum particulare*; Cæterum in effectu *legatum*, & *fideicommissum particulare* omnino æquantur, sublataque est inter utrumque, omnis differentia, ut habetur *S. sed non usque. Instit. de legat. V. Parlador. diff. 17.* de discrimine inter *legatum* & *fideicommissum*.

2035 Quæstio est 3. Quid sit *prælegatum*? *Re.* hoc dici ex verbo *prælegare*, quod est uni ex hæredibus præter partem hæreditariam, legare, ut sibi præcipuum habeat; unde illa *prælegati* verba, fuere verba *solemnia, heres meus præcipito: præcipuum habebō*, unde *prælegatum* à legato distinguitur 1. quia illud solis hæredibus; hoc verò iis tantum qui hæredes non sunt, adscribitur 2. quòd illius in hæreditatis restitutione nulla portio restituitur, hujus restituitur, *L. in fideicommissaria, ff. ad Trebellian.* Accipitur enim *prælegare* pro eo, quod alicui rem, quæ jam quodammodo ipsius erat, legare: unde *prælegari* filios dicitur *L. Balbius ff. de pact. dotal.* item *prælegari* peculium filio, servoque *L. 1. S. Si servus ff. de except. rei vend.* Dicitur etiam maritus *prælegare* dotem, cum eam purè legat, propterea, quòd eam ante solvi juber, quàm ab hærede debeatur; nam dos olim annua, bima, trima die debebatur tantum *L. 1. ff. de dot. præleg.* ubi *prælegationes* accipiuntur pro *prælegatis*.

2036 Quæstio est 4. quotuplex sit *legatum*? *Re.* esse multiplex, ut videri potest apud *Molin. tom. 1. D. 205.* nam *legatorum* quædam sunt *pura*, quædam *in diem*, quædam *sub causa*, *legatum purum* tum dicitur, quando sit simpliciter non adjecto die, aut tempore futuro, in quo solvendum, neque apposita conditione, modo, demonstratione, aut causa. *Legatum in diem* tunc dicitur, quando aliquid legatur solvendum in diem, aut tempus futurum post mortem Testatoris, modo talis dies, aut tempus certum sit, alioquin, si dies

incertus sit, *legatum* est conditionale, *L. dies incertus, ff. de condit. & demont.*

Quæstio est 5. Quid intelligatur per *legatum quantitatis*, & *legatum speciei*? *pro resol. not.* per *speciem* apud *Juris-Consultos* singula corpora significari, *L. 54. ff. de verbor. oblig.* separarique interdum in quantitate, id est ab his, quæ pondere, numero, & mensura constant, *L. 6. ff. de cert. pet.* Cùm enim apud *Juristas* *species* sit idem, atque apud *Philosophos* *individuum*, tunc datur *legatum speciei*, quando *Paulus* v. g. legat *Petro* aliquod certum individuum, v. g. talem equum, tunc datur *legatum quantitatis*, quando legat tot v. g. modios tritici, vel tot pondera sacchari, qui tunc non attenditur ad hoc numero triticum, vel ad hoc numero saccharum.

Præter hæc *not.* dari adhuc *legata* quæpiam, quæ speciali nomine gaudent, nimirum *legatum annuum*, quod in singulos annos, hoc est omni anno debetur, *L. legatum. S. vini. ff. de ann. legat.* *Legatum piium*, quod religioni, bonis literis & paupertati relinquitur; *Legatum vendicationis*, seu per vendicationem dicebatur, quod legatarius post mortem Testatoris, non etiam spectato hærede, statim sibi aut præsumebat, aut defunctus ad hæredem ejus transmittibat, unde in eo expectanda non est traditio heredis, seu ipse legatarius possessionem accipit, quam in remissionem (ut dixit *Alciatus*) videtur *Justinianus* appellasse *L. 1. in princ. C. com. de leg.* fiebat his verbis: *Stichum servum tibi do, lego, vel, illam rem tibi præsume, habe, vendica.* Inter *Legatum operarum*, & *usufructus* differentia in eo est, quòd sit facti, & ad rem potius referatur, ut quàm diu ipsa durat, tam diu debeatur, at *usufructus* jus est personæ fructuarii tam conjunctum, ut cum eo extinguatur, & multis aliis casibus intereat, ut capitis diminutione, & non utendo *Connan. lib. 4. c. 1. n. 9.*

Dicitur autem *legatum caducum* præceptionis, præfens, per sinendi modum *legatum dulce*, integrum & c. *Integrum* dicitur, quod ab hærede traditur absque *Falcidæ* detractione; *Tuscheus concl. 297. n. 8.* *Alex. cof. 133. n. 4. lib. 5.* Unde si Testator mander, *legata integra* solvi legatariis, videtur prohibere hæredi detractionem *Falcidæ*, ut dicunt citati Authores. *Dulce* dicitur *cadu-*

caducum, sic appellatum, quod iucundum est Substituto, legatum caducum accipere, quasi rem minime speratam; per *finendi modum*, quod fiebat his verbis: *hæres meus rem illam Titio permittit sumere*; unde hæres tale legatum non tenetur *eradere*; sed vendicanti legatario non permittitur resistere, legatum *præsens* dicitur *purum*, & conditionali oppositum *L. 1. ff. de condit. apposit.* Legatum *præceptionis*, non nisi uni ex hæredibus dari potest, ut aliquid ex hæreditate præcipuum habeat; & videtur coincidere cum prælegato; quod, si conjunctim multis, aut divisim singulis relinquatur, omnibus una tantum res, quæ nominata est, sicut & in Legato vendicationis debetur, *L. si pluribus. ff. de leg. 1.*

2040 *Caducum* legatum (sicut hæreditas *caduca*) dicitur, quod ad Fiscum deferatur, vel ad Substitutum, de quo *L. una C. de caduc. tollendis.* Unde caducum Legatum erat, Lege Papiâ, relictum sub conditione quadam deficiente, quod vivo, vel mortuo Testatore, cedebat & redibat, vel ad Testatorem vivum, vel ad Substitutum eo mortuo, unde est *tit. in C. Justin. de tollend. caduc.* variis deinde modis accipitur, & accidit legatum *caducum*. 1. si relinquatur defuncto, quem Testator in vivis esse putabat, aut ei, qui prius, quam Testator decesserit; 2. quando res, quæ relicta est, atque legata, non invenitur; 3. si graves inimicitia inter utrumque oboriantur. 4. si Legatarius legatum respuat. 5. Si conditio, sub qua sit relictum, desit.

2041 *Quæstio est 6. quid Fideicommissum?* de hoc agi *S. 1. Instit. de Fideicommiss. hæredis.* & sic appellari, quia nullo vinculo juris sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continetur, dicuntur igitur fideicommissa, quæ demandantur fidei hæredis, restituenda alteri, quæ licet pendeannt à fide hæredum (unde sumpsere nomen) tamen S. Augustinus ea ad juris necessitatem retracta dixit, ne humanæ perfidiæ locus esset; fiunt verbis precariis, erga gravatum, quæ sunt, *rogo, peto, volo, mando, deprecor, cupio, injungo, desidero, impetro, S. fin. Instit.* de singulis rebus per *fideicommiss. relicta.* Fideicommissorum alia sunt *universalia*, hoc est ad hæreditatem pertinentia, quibus patrimonium, vel ejus partem, hæres alii restituere cogatur; alia *particularia*, seu singularia, quæ ita vocan-

Tom. III.

tur, quia sunt rerum singularium *L. 1. commun. de leg.* Ex his etiam habetur, quod literas fideicommissaria sit illa, quam Testator non directè impertit, sed per manumissionem alterius, vel hæredis, vel Legatarii, cujus fidei commisit; *Fideicommissaria hæreditas* dicitur, quam alii restituere hæres rogatus est; *Fideicommissarius* is, cui ea hæreditas restituitur, qui Trebellianus *Fideicommissarius* appellatur *L. 15. S. 1. ff. ut leg. seu fideicom. nom. causa.*

2042 Quoniam verò in hac materia communiter etiam fit mentio *quarta Falcidia*, & *quarta Trebellianica*, quarum illa in Legatis, hæc in fideicommissis locum habet, notandum, quod *Falcidia*, de cujus expositione latè Molina *tom. 1. D. 213.* dicitur in jure illa quarta pars, quam hæredes, beneficio legis *Falcidia* retinent ex Legatis, si fortè amplius doctante in iis consumptum est à Testatore, nam in bonum Testatoris, ut hæres invitaretur ad adendum hæreditatem, statuit lex, ut hæredes, non obstantibus Legatis, possint sibi retinere quartam partem bonorum defuncti, ita, ut si hæreditas tota legatis foret exhausta, detrahere possent de legatis quartam partem: si verò hæredibus aliquid remaneret, sed non integra quarta pars, detrahere pro rata possent à legatis, quod decesserit, ut ipsis quarta pars bonorum defuncti remaneret; quod, si quarta pars, aut aliquid amplius ipsi remaneret, integra solvere legata tenerentur, appellatur *lex illa Falcidia* à Falco, hujus remedii inventore, *Instit. de leg. Falcidia C. ac ff. ad L. Falcidianam.*

2043 Similiter quarta *Trebellianica*, quam exponit Molina *tom. 1. D. 187.* (& modò sic appellatur *Pegasiana*) olim fuit. Nam *Pegasiano S. C.* institutum est, ut qui fideicommissum, sive universale, sive particulare restituere deberet, quadrantem sibi retinere posset, *S. sed quia de fideicom. har.* unde facillè innotefcit id, quod ex *Falcidia* est in legatis, *Pegasianum* esse in fideicommissis; nam sicut hæres, in cujus hæreditate plus doctante legatum est, usque ad quadrantem integrum retinere potest, eodem modo is, qui plus doctante (continet doctans novem uncias) sive multis reddere sit rogatus, quartam sibi retinere poterit, V. *Parlad. diff. 20. de discrimine inter Falcidiam & Trebellianicam.*

000 2

Qua-

2044 Quæstio est 7. quid intelligatur per transmissionem Legatorum? & quando dies legati cedat? ad 1. R. quod, sicut datur transmissio hæreditatis ad hæredes instituti, quando hic post aditam hæreditatem mortuus est; ita detur transmissio Legatorum ad hæredes Legatarum, quando hic post aditam hæreditatem mortuus est, & de hac transmissione agit Molina *tom. 1. D. 181.* Unde nihil aliud per eam significatur, quam quod mortuo legatario, si eo adhuc vivo dies cessit, legata ipsi facta transeant ab ejus morte ad hæredes.

2045 Ad 2. R. à Juris-Consultis tunc dici *cedere diem*, quando incipit obligatio seu quando incipit, *deberi*, v. g. pecuniam, legatum, &c. sic Ulpianus, *L. si quis. 13. ff. de operis libert.* sic igitur *cedere diem in legato solvendo ad certum diem*, dicitur, quando talis dies effluxit, & Legatum deberi coepit. De hoc aliquid dicitur *L. 1. de legatis annuis*, vel fideicommissis ibi: *si competenti Judici annua legata, vel fideicommissa, tibi relicta, probareris ab initio cujusque anni exigendi ea, habebis facultatem*; sed hoc procedit, quando terminus designatus est, ex quo legatum debeatur. Cæterum omnia, quæ testamentis sine die, vel conditione adscribuntur, ex die aditæ hæreditatis præstanda sunt, ut habetur *L. omnia 32. ff. de legatis 2.* hoc autem potius significat *diem venire*, quam *cedere*.

2046 Unde Glossa in dictam *L. omnia, cit. D.* notat ex Baldo, quadruplicem *cessionem legatorum* considerari posse, primam, *quoad transmissionem*, *L. unic. §. 5. C. de caduc.* Secundam, *quoad dominii translationem* *L. 86. §. 2. sup. de leg. 1.* Tertiam, *quoad actionem nascentem*, quartam *quoad præstationem*, & *lit. E.* (postquam in *L. omnia* dictum est, *dicta legata ex die hæreditatis adita deberi*) subjungit; *ante igitur non debentur legata* (quod sonat, *ante diem non cedere*) *nec præstantur*; quod improbat ante aditam hæreditatem, *diem non venire*.

2047 Porro in *L. unic. §. 5.* hic habetur: *In novissimo autem articulo, ubi propriè caduca fiebant, secundum quod prædiximus, etiam clausis tabulis tam existere hæredes, quam posse adire, sive ex parte sint, sive ex asse instituuntur, censemus; & dies legatorum, & fideicommissorum* (secundum

quod prædiximus) *à morte defuncti cedere; hæreditatem enim, nisi fuerit adita, transmitti, nec veteres concedebant, nec nos patimur, exceptis videlicet liberorum personis, de quibus Theodosiana lex super hujusmodi casus introducta loquitur: his nihilominus, qua super his, qui deliberantes ab hac luce migrant, à nobis constituta sunt, in suo robore mansuris; lex verò 86. §. 1. sic loquitur: Si tibi homo, quem pignori dederas, legatus ab alio fuerit, actionem ex testamento habebis adversus hæredem, ut pignus tuatur; hæc, cum spectent potissimum ad significationem juridicam vocum, & terminorum, quorum notitia spectat ad rectam intelligentiam legum in hac natura disponentium, quarum usus frequenter occurrit, præmittenda duximus, potissimum desumpta ex Elucidario Patris Benedicti Pereyra *l. 2. Eluctat. 15. sect. 1. & seqq.**

ARTICULUS III.

De Solennitatibus jure requisitis in Testamento.

2048 **U**ltima voluntas hominis cum directâ hæredis institutione, vel scripto, vel nuncupatione, seu viva voce declarata à Testatore, testamentum dicitur, & quidem *solenne*, seu *perfectum*, si simul habeat solennitates de jure adhibendas; & si nis careat, *non solenne* appellatur; quamvis earum defectus in certis quibusdam casibus, privilegio suppleatur (quæ perinde vim habent, ac ea, quæ perfecta sunt, & solennia. Ex hoc autem apparet, testamentum *solenne*, aliud est *scriptum*, seu in Scripturam reductum; aliud *nuncupativum*, aliud *privilegiatum*.

§. 1.

De solenni Testamento in Scriptis.

2049 **Q**antum spectat ad solennitates jure civili exigitas ad testamentum in Scriptis ad hoc, ut sit *perfectum*, secluso privilegio eximente à solennitatibus, vel omnibus, vel aliquibus, ut constabit ex seqq. Potissimum attendenda est lex. *Hac consultißima. 21. C. h. t.* Illa autem sic loquitur: *hæc*